

Smoking in Halacha

Show# 138 | October 7th 2017

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנח סעיף א

עובדי גלולים משבעה העממין שאין בינינו וביניהם מלחמה, ורועי בהמה דקה מישראל בארץ ישראל בזמן שהיו רוב השדות של ישראל וכיוצא בהן, אין מסבבין להם המיתה ואסור להצילם אם נטו למות, כגון שראה אחד מהם שנפל לים, אינו מעלהו אפילו אם יתן לו שכר. לפיכך אסור לרפאותו, אפילו בשכר, אם לא היכא דאיכא משום איבה. (דאז אפילו בחנם שרי, אם לא יוכל להשטט אפילו בחנם). (ב"י בשם הרמב"ן) וכן מותר היה לנסות רפואה באחד משבעה העממים אם תועיל (תוספות ומרדכי פא"מ ובסמ"ג). במה דברים אמורים בישראל בעל עבירות והעומד ברשעו ושונה בו תמיד, כגון רועי בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באולתם. אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבלות לתיאבון, מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו.

פרשת האזינו

ויכתוב משה את דברי השיר הזאת על ספר
 * עד תומם דאמרו רז"ל (פסחים 19):
 לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו
 עליהם גרים וישראל מעלים הנצוצות הקדושו'
 שבתוך האומות ועי"ז נוטלים מאתם כל הנצוצות
 ולהכי נקרא דברי משה שאמר בפ' האזינו שירה
 שרומז על שמחה הגם שנאמר בו שישאל יהי
 בגלות אעפ"כ הגלות גופא הוא שמחה שיטלו
 ישראל נצוצות הקדוש מאתם ואז בכלות מאתם
 הקדוש ממילא יכלו וזהו ויכתוב משה את דברי
 השירה הזאת שנקרא שירה שמורה על השמחה
 הגם שנאמר בו גלות לזה אמר עד תומם פי'
 שהגלות גורם להאומות כליה כי ישראל מעלין
 מתוכם נצוצות הקדושה:

מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית
 נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד
 הוא ישוב ירחמינו יכבוש עונותינו ואיתא בגמרא
 (ר"ה י"ג) על זה חד אמר נושא וחד אמר כובש
 פי' נושא העונות בכף מאזנים והקב"ה ברוב
 רחמיו וחסדיו מטה כלפי חסד דהיינו שנושא
 הצד עבירות למעלה ואז מכריע ממילא הזכיות
 וח"א כובש דהיינו שכובש הכף של העבירות
 ואז ממילא הצד של מצות מכרעת למטה והיינו
 מטה כלפי חסד והנה לכאורה יש לדקדק בפסוק
 הנ"ל מי אל כמוך נושא עון דהיינו שנושא
 העבירות למעלה ואח"כ אמר יכבוש עונותינו
 דהיינו שנושא המצות למעלה ונראה לתרץ דאיתא
 בגמרא (תנחומא אמור כב) ולקחתם לכם ביום
 הראשון וכי ראשון הוא וכי אלא ראשון לחשבון
 עונות שלכאורה אין לו ביאור כאשר האריכו
 למעניתם המפרשים הקדמונים והנראה כי באמת
 נכון הדבר שבימים האלו מר"ה עד יוה"כ כל
 איש ואיש בודאי עיניו פקוחות על כל דרכיו
 לשוב אל ה' איש לפי שכלו יהולל ולפי מדריגתו
 מפחד ה' ומהדר גאוגו בקומו לשפוט הארץ כי
 קרוב יום ה' ומי יכול להצטדק בדין ומי הגבר
 אשר לא יירא ואיזהו נפש אשר לא תעונה כי
 יבא להיות נשפט לפני שופט כל הארץ על כל
 מעשיו הלא החרד על דבר ה' יעשה במרום הר

שכלו לתקן את אשר עוות והתשובה נקרא תשובה
 מיראה ואחר יוה"כ כשעוסקין במצות סוכה ולולב
 וד' מינים וצדקה כיד ה' הטובה בנדבה וחיבה
 לעבוד את עבודת ה' בשמחה וטוב לב אזי
 התשובה הזאת תשובה מאהבה וידוע מאחז"ל
 (יומא 19): שע"י תשובה מיראה הזדונות נהפכו
 לשגגות וע"י תשובה מאהבה הזדונות נהפכו
 לזכיות כאשר איתא שם והקב"ה ברוב רחמיו
 וחסדיו הרוצה בתקנות השבים לפניו באמת
 ובאהבה כאמור ולא תחפוץ במות המת כי אם
 בשובו מחטאתו וחי' ע"כ בחג הזה שאנו באים
 לחסות בצל שדי ע"י מצות ומע"ט מאהבת הש"י
 אז מונה העונות לידע כמה מצות יהיה חילוף
 העונות משא"כ עד סוכות דהוא מיראה אזי לא
 ימנה כלל שעדיין הם שגגות אמנם בסוכות שאז
 הוא מאהבת השם אז הש"י מונה וסופר העונות
 כדי שיתהפכו לזכיות ויהיה מליצים טובים על
 ישראל וזהו פירוש ראשון הוא שנקרא החג הזה
 ראשון כי לו משפט להקרא ראשון על שיש בו
 מעלות חשבון העונות ואזי הוא משפיע לנו טובה
 וברכה כאשר רצונו יתברך להשפיע תמיד כי
 יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה כו'
 (פסחים ק"ב). ונמצא בזה מכוון פסוק הנ"ל דהיינו
 שידוע כל איש מישראל רוצה לחסות תחת כנפי
 השכינה תמיד וכמו שיסד הפייט הכל חפצים
 ליראה את שמך ומי מעכב שאור שבעיסה והנה
 באם שירחם ה' את שארית עמו ישראל ויסיר
 מהם היצר הרע אזי יהיה רצונם תמיד לירא
 מלפני הש"י בגין דהוא רב ושליט ושרשא לכל
 עלמין והנה מובא בגמ' (סוכה נב): על (שלשה)
 [ד'] הקב"ה מתחרט ואחד (מהג') [מהד'] על היצר
 הרע והגה בזה הטענה באנו לפני הש"י לאמר
 לפנינו מה אשמים אנחנו על בגדינו ואשמותינו הלא
 אתה גרמת לנו מה פשענו ומה חטאנו לפניך סור
 נא מעלינו היצר הרע ואז בודאי נעבוד אותך
 ביראה ופחד תמיד וכשמוע הרחמן הגדול טענות
 בניו אז ירום רחמנותו יתברך נושא את העונות
 למעלה מאתנו והמצות נשאר אצלינו מליץ יושר
 בעדינו להשפיע לנו רב טוב הצפון וזהו שאמר
 הכתוב מי אל כמוך נושא עון דהיינו מי אל גדול
 כה' אלהי ישראל אשר מתנהג במדותיו תמיד

במדה

התורה אבל קודם הקבלה לא היה עדיין שנאה לאוה"ע וידוע דאהב' נקרא ימין וזהו פי' הכתוב ה' מסיני בא ר"ל שהחזי' על כל אומה ולשון ולא קיבלו את התורה ועי"ז זרחה האהבה על ישראל וז"ש וזרח משעיר למו ר"ל משעיר בא הזריחה על ישראל הופיע והבהיק אורו על ידי הר פארן וז"ש מימינו ר"ל מחמת זה ניתוסף האהבה על ישראל שקיבלו את התורה אש דת למו בא על אוה"ע אש ר"ל השנאה והגבורות: אשריך ישראל מי כמוך עם נושע כו' הענין הוא דאסור להתגאות רק זה מותר שלא לירא משום דבר להתגאות שיש לו פטרון אביו שבשמים ואפשר ע"ז רמזו חז"ל (סוטה ה.) שמיני שבשמינית מותר ועי"ז הורג הקליפות וז"ש אשריך ישראל מי כמוך עם נושע כו'. ואשר חרב גאותך ר"ל דזה הגאווה שאתה יודע שהשי"ת מגן עורך הוא לך חרב שעיי"ז תהרוג אותם ואתה על במותימו תדרוך כלומר על ידי גאווה שלך הקליפות שמכונה בשם במה לשון גבהות תדרוך דעל ידי גאות' תהרוג אותם דהם מתגאים בעצמם ולא בהשם יתברך:

במדה טובה וישרה דהיינו שהעונות נושא מאתנו למעלה למעלה ואז הזכיות נשאר אצלינו למלוג טוב בעדינו לפניו יתברך וזהו שאמר הכתוב ישוב ירחמינו דהיינו שהתשובה אשר הם עושים מאהב' אז הוא גורמת שיכבוש עונותינו למטה והחטאים ישליך במצולות ים:

פרשת וזאת הברכה

ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן כו' מימינו אש דת למו. דהנה לכאורה יקשה על מה דאיתא במדרש (ע"ז ב:) דהקב"ה חזר עם התורה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבל והשיבו לך מעמנו וקשה הא ברשות השי"ת היה שהגויים יקבלו את התורה אך דבאמת השי"ת עשה זה כדי לחבב את ישראל שעל ידי שיחזור על כל האומות ולא ירצו לקבל וזרע ישראל יקבלו אותה ועי"ז יתוסף אהבתו עליהם ועי"ז החזרה בא אהבה לישראל וע"י קבלת התורה מזו האהבה נתוסף שנאה על אוה"ע וכן אמרו חז"ל (שבת פט:) דלכך נקרא סיני שירדה שנאה לאוה"ע אך זה השנאה לא היה אלא אחר קבלת

סליק ספר דברים

אשר מזה הטעם מסיק שם במדרש במרכיב קני מנורה שחייב חטאת משום בונה כי מרכיב קני מנורה היינו כמו הרכבת איברים חדשים לגמרי אשר אסור עד"מ מטעם מוקצה אבל טלטול בעלמא שרי מטעם כי הם אותן האיברים הישינים אשר כבר גבראו רק שנתקנו מקולקלים לכן מותר לטלטל:

(בכל מהדורות הקדושת לוי השמיטו פיסקא זו מלבד זה שנדפס בשנת תקע"ו ע"י נכד רבינו המחבר זצוק"ל).

השמטה בפ' ואתחנן על פ' ושמרת החוקים והמשפטים וכו' ע"ש בביאור פי' המדרש הלכה אדם מישראל שיש לו מנורה וכו'.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן מט

דבר עישון סיגריות ז' דחנכה תשכ"ד. מע"כ ידידי הנכבד הר' אהרן קירשענבוים שליט"א.

הנה בדבר עישון סיגריות ודאי מכיון שיש חשש להתחלות מזה מן הראוי להזהר מזה, אבל לומר שאסור מאיסור סכנתא מכיון שדשו בה רבים כבר איתא בגמ' בכה"ג שומר פתאים ה' בשבת דף קכ"ט ובנדה דף ל"א ובפרט שכמה גדולי תורה מדורות שעברו ובדורנו שמעשנין, וממילא אף לאלו שמחמירין לחוש להסכנה ליכא איסור לפנ"ע בהושטת אש וגפרורים למי שמעשן. ידידו מברכו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן עו

אם יש איסור בעישון סיגריות.

אסרו חג שבועות תשמ"א. מע"כ ידידי הנכבד מאד בן תורה וירא שמים באמת מוהר"ר ד"ר ר' מאיר רוזנער שליט"א.

הנה ליתן כלל להא דאמרו שומר פתאים ה' בשבת (קכ"ט ע"ב) ובנדה (מ"ה ע"א) בשני דברים שאיכא בהם חשש סכנתא ולא זהירי בהו, אף שודאי בסתם חשש סכנתא אסור לסמוך ע"ז אף אם יזדמן כה"ג בדבר שיש בו חשש סכנתא ולא זהירי בהו אינשי, נראה פשוט דבדבר דאיכא הרבה שלא קשה להו לבריאותם כלום כגון הרבה מיני אוכלין שהאינשי נהנין מהם ביותר כבשרא שמנא ודברים חריפים ביותר אבל קשה זה לבריאותן של כמה אינשי, ליכא בזה איסור מלאוכלן מצד חשש סכנה, מאחר דהרוב אינשי לא מסתכנין מזה. ועיין ברמב"ם פ"ד מדעות שנקט שם עניני אוכלין ומשקין הטובים לבריאות הגוף והרעים לבריאות הגוף ולא כתב בלשון איסור לא מדאורייתא ולא מדרבנן שאסרו חכמים, כדכתב בהסרת מכשול שיש בו סכנת נפשות בפ"א מרוצח ה"ד שאסור להניחו ומחוייבין להסירו אפילו שהוא חשש רק לעצמו מעשה דקרא דהשמר לך ושמור נפשך ובלאו דלא תשים דמים, וכשאיכא רק חשש סכנה אסרו מדרבנן ומכין מכת מרדות (שם /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ בה"ה) וחשיב פרטי הדברים ע"ס =עד סוף= הפרק וגם בפ"ב, אלא כתב רק הקדמה מסברא בעלמא בראש הפרק /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא שהרי א"א שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק עצמו, והוא משום דעל כל הדברים האלו שפרט אותם לא שייך לאוסרן ממש מאחר דהרוב מהן עניני הנאה הן ולרובא דרובא דאינשי לא מזיק להו כלום ואיכא הרבה מהן שא"א להזהר בהו להרבה אינשי שטרידי בפרנסתן ואיכא הרבה שלא שייך שיזהרו בזה עניים שמרויחין רק מה שמצומצם לכדי חייהם שלכן לא שייך לאסור אלא רק לעורר להעלמא במה שידעו איזה דבר הוא טוב ואיזה דבר הוא רע וליעץ להם כהלשון שנקט הרמב"ם שם /פרק ד' הל' דעות/ בכל הפרק. ולדברים כאלו דמי עישון סיגריות שאלו הרגילין בזה נהנין מזה מאד ומצטערין כשאין להם סיגריות עוד יותר מחסרון מיני אוכלין טובים, ואף יותר מחסרון אוכלין לגמרי לזמן קצר, והקלקול לחלות מזה הוא עכ"פ רק מיעוט קטן וכ"ש להחלות מזה בסרטן (קענסער) ובעוד מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר דאף שמע"כ ראה הרבה חולים שמע"כ שהוא רופא

ונמצא בבית החולים ורואה כמעט בכל יום חולים בסרטן הריאה והגרן וגם באיברים אחרים שנמצאו יותר באלו שמעשנים סיגריות, וכן הוא נמי גם בשאר בתי חולים, מ"מ ודאי כל החולים הנמצאים בבתי החולים וגם בצירוף אלו שלא באו לבתי החולים הוא מיעוטא לגבי אלו דעלמא שנמצאו בבתיהם שלא נחלו כלל, ובחשש כזה אמרין שומר פתאים ה'.

אבל ודאי מן הראוי לכל איש ובפרט לבני תורה שלא לעשן מאחר שהוא חשש סכנתא ואין בזה שום תועלת וגם הנאה לאלו שלא הורגלו בזה וממילא ודאי אין להתרגל לזה ולא יניח אדם לבניו הקטנים שיתרגלו בזה אף אם הוא עצמו נתרגל, וגם בלא ענין חשש הסכנה הזו יש לאסור להתרגל בזה דהא ודאי אין להמשיך עצמו לרבו תאוות והנאות, אלא אדרבא מהראוי לכל אדם למעט עצמו מתאוות ותענוגים יתרים.

והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן יח

בדבר עישון סיגארעטן /סיגריות/ בביהמ"ד וביהכ"נ שמפריע לאחרים.

בע"ה כ"ו תשרי תשמ"א. מע"כ הרה"ג ראובן סופר שליט"א.

הנה בדבר עישון סיגארעטן /סיגריות/ בביהמ"ד וביהכ"נ שלומדים ומתפללים כל חברי הכולל שיש אברכים שאינם יכולים לסבול העשן וגם משמע שקשה לגופן שחולים מזה שהרי כתבו בנוסח הבקשה שאיכא להם צער גדול וכאב ראש ומזיק להבריאות שלהם ואולי מקצר גם את החיים, ולבד כתיבתם ידוע שהוא דבר המזיק להרבה אינשי, וממילא יש לחוש שאיכא גם שיוכלו לחלות גם מהעשן שאחרים מעשנים לא רחוק ממנו ומהעשן אשר נמצא בביהמ"ד, שנשאלתי אם יכולין למונעם מלעשן בביה"מ וביהכ"נ.

והנה פשוט וברור שאפילו אם ליכא חשש סכנה וחשש חולי דנפילה למשכב אלא שקשה להם לסבול דמצטערין מזה אסור שם לעשן כי אף רק בגירי דידיה שהוא גרמא ממש כהא להעמיד סולם פחות מד' אמות משוכך נחשב גירי דידיה שמודה גם ר' יוסי בב"ב סוף דף כ"ב משום דזמנין בהדי דמנח ליה יתבא בחור ותקפוץ הנמיה ויזיק משום דא"ר טובי בר מתנא גרמא בנזקין אסור. וכהנהו אומני שאמר ר' /רב/ יוסף שאסור להם להקיז דם בקרקע שלהם מחמת שעל ידי הדם אתו עורבי אכלי דמא ומפסדי תמרי ומפורש שם דלא היה הפסד ממש אלא לסתם אינשי לא היה שום הפסד דהיו רוחצין התמרים ואכלי להו ורק לר' /לרב/ יוסף שהיה איסטניס לא היה אוכל תמרים כאלו, וגם לא משמע שהיה ר' /רב/ יוסף נחלה מזה אם היה אוכלם אבל היה לו צער גדול לאוכלם, ומ"מ היה אסור להם להקיז מאיסור מזיק. ועיין ברמב"ם פ"א משכנים ה"ה שכתב דינא דר' /דרב/ יוסף גם במה שהאדם מצטער מקול וצפצוף העורבים משום שמפרש שני פירושים בצערא דר' /דרב/ יוסף מפני אנינות דעתיה ותרוייהו אמת לדינא כדאיתא בלח"מ, דלכן אף אם נימא דר' /דרב/ יוסף לא היה אוכלם כלל להפירות כשראה וידע דהיה עליהם דם והיו נפסדין לו הפירות, ולא היה ראייה שבשביל איזה צער בעלמא להיחיד נמי

אסור, הרי איכא ראייה ממה שבשביל צער שמיעת הצפצוף דודאי הוא רק קפידא בעלמא ואסור. אבל בעצם אין לומר דהיה זה משום שלא אכל ר' /רב/ יוסף את הפירות דא"כ מ"ט לא מועיל חזקה דהא כשאנו אוכל הפירות לא סבל שום צער מצד אנינות דעתיה שיהיה שייך לומר דאף שסבל עד עתה לא יכול לסבול יותר כמו בקוטרא ובה"כ דהא הוא רק הפסד ממון או גם הפסד ממון ליכא דמוכרן לאחרים ושייך ע"ז חזקה, אלא מוכרחין לפרש דסבל ואכלם משום שלא רצה ואולי לא היה יכול למכור הפירות, ולכן אמר שפיר דליכא חזקה לסבילת הצער דנגד אנינות דעתו כדפירשת. ומצינו דשביל איזה צער מקפידא ואיסטניסות בעלמא, אף שלסתם אינשי אין זה צער כלל, אסור לגרום לו שכניו אף רק ע"י השתמשות שלהם בחצרם ובביתם, ויפסידו גם ממון הרבה ע"ז דהא יצטרכו לשכור מקום להשתמש באומנותם לפרנסתם במקום שלא יהיה מי שמקפיד בזה, וכדכתב הרא"ש בסוף סימן י"ח מכאן משמע דכל נזק שידוע שאין המערער יכול לסובלו אף על פי שסובלין אותו שאר בני"א אין לו חזקה נגד מערער זה, והביאו הטור להלכה בסימן קנ"ה סעיף נ"ט ובש"ע שם סעיף מ"א. וא"כ כ"ש בעישון סיגארעטן /סיגריות/ שאלו שאין יכולין לסבול הוא צער ממש בעצם לא ענין קפידא ואיסטניסות בעלמא, וגם לא רק צער בעלמא אלא גם מזיק ממש להם כידוע שאסורין המעשנים לעשן שם אף אם היה ברשותם ובביתם אם היה שייך שיגיע להם העשן ויצטערו ויוזקו.

אבל הוא עוד גרוע דהא המעשנין עושין מעשה מזיק בידים ממש דהרי עושין בפיהם עשן המזיק להאין מעשנין הנמצאים שם, ואף שאחד המעשן לא היה מזיק כלום דהיה מתבטל העשן בבית גדול כביהמ"ד מ"מ כיון שכל מעשן יודע שיש עוד הרבה מעשנין הרי יודע שעשנו יזיק כבר והוי מזיק בידים. ופשוט שאם היו ב"ד סמוכין דדנין דיני חבלות היו גובין גם ממון דמי שומת הצער ואם נחלה מזה דמי ריפוי אף כשליכא נזק שלא בטל ממלאכתו מצד החולי, וא"כ צריך לידע דל"ד חבלות לקנסות דקנס אף שברור לדינא שאם היו ב"ד סמוכין היו מחייבין קנס פטור עתה בזה"ז לשלם דבלא גמר דין דב"ד סמוכין ליכא חיוב הקנס כלל, אבל חבלות דהוא ממונא הרי חייב בעצם גם בלא עדים דלא יכול לתובעו כלל ואיכא עליו החיוב לשלם אף שאין ב"ד שיכולין לחייבו, ואף שהוא דבר פשוט מפורש הוא כן בקצה"ח סימן א' סק"ז שכתב דע דבש"ע כאן אינו מחלק בין דיני קנסות ממש ושאר גזילות וחבלות וכל מילי דלא שכיחי ולית בהו חסרון כיס אבל ההבדל מבואר דממון ממש אף על גב דלא דיינין ליה בזה"ז כיון דלא שכיחי ולית בהו חסרון כיס מ"מ לצאת ידי שמים הוא בעצמו צריך לשלם וגזלן הוא אם אינו משלם (ולשון לצי"ש הוא בעצמו לא מדויק כל כך דמצינו לשון כזה גם כשאנו חיוב ממש עיין בב"מ דף צ"א ע"א ברש"י ד"ה רבא ובתוס' ד"ה בבא ועיין בקצה"ח סימן כ"ח סק"א דהכא כוונת קצה"ח שחייב ממש כדמסיק וגזלן הוא אם אינו משלם). ובשנים שחבלו לכו"ע שניהם חייבין כמפורש ברמב"ם פ"א מחובל ה"ג ובש"ע חו"מ סוף סימן תכ"א וכן הוא בשנים שהזיקו שחייבין עיין בב"ק דף י'.

ולא הזכרתי במה שכתבו בדבר שגורם זה גם בטול תורה כי זה אינו מוסיף לענין הנידון יותר, וגם אפשר שיאמרו המעשנין דמה שלא יניחום לעשן בביהמ"ד יהיה להם בטול תורה ומאי חזית, אבל הדין ברור ופשוט כדכתבתי שאסור להמעשנין לעשן בביהמ"ד כשנמצא שם אף אחד שאינו מעשן שמצטער מזה אף כשאנו ניזוק ונחלה וכ"ש כשיש לחוש גם לחלות וליזוק מזה אף אם לענין בטול תורה יהיה יותר בטול כשלא יניחו להמעשנים

לעשן דבכל אופן אסור למעשנים לעשן בביהמ"ד ובכ"מ שנמצאים אינשי דלא מעשנים ואומרים שמזיק להם ואף אם רק מצטערים לבד.

והנני ידידו וידיד כל אחד ואחד מחברי הכולל משני הצדדים ובטוח אני שיקיימו מה שכתבתי דעת תורה והלכה ברורה וישרה השלום בין החברים וחכמי התורה, משה פיינשטיין.

Epidemiological evidence that most/two thirds of smokers die as a result of smoking.

[British Medical Journal](#) (also explains why historically risks were underestimated)

[Lancet](#)

[American Journal of Public Health](#)

<https://bmcmedicine.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12916-015-0281-z>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2879642/>

הגר"ד פיינשטיין שליט"א בענין שומר פתאים ד' קובץ לתורה והוראה תשע"ב עמ' 67 הובא גם
בס' שו"ת ודברת במ ח"ב

ושמעתי מראש הישיבה מרן הרה"ג ר' דוד פיינשטיין שליט"א דהיום לפי
מה שאומרים הרופאים שכמעט אחד משלשה או אחד משנים
מהנוהגים לעשן סיגריות נחלים לאחר זמן במחלות חמורות רח"ל, פשוט
דלפי האגרות משה (בחומ"מ ח"ב סי' עו) אסור לסמוך על שומר פתאים
ד' בכה"ג, דמוכח שם דדעת אביו ז"ל להקל בזה אינו אלא לפי האומדנא
של אותו זמן (בשנת תשמ"א) כמו שכתב שרובא דרובא מהמעשנים לא
מסתכנים בזה "זרק מיעוט קטן" מסוכנים להחלות, והוסיף עוד שם שאותם
שיבאו להחלות במחלות חמורות הוי מיעוט קטן ביותר, וז"ל "והקלקול
לחלות מזה הוא עכ"פ רק מיעוט קטן, וכ"ש להחלות מזה בסרטן ובעוד
מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר" עכ"ל. ולפי הנסיון היום מוכח דהעישון
גורם לחלק גדול מהמעשנים להסתכן בסכנת נפשות לאחר זמן ונפטרים

רח"ל קודם זמנם בערך עשר עד שלשים שנה לפי האומדנות שלהם. ולפי
מה שאומרים הרופאים בזמנינו פשוט דאסור להכניס עצמו בסכנה ברורה
בכה"ג, דאפילו לפרנסה אסור אלא באופן רחוק של סכנה כמש"כ האגר"מ
בחומ"מ ח"א סי' קד. ותדע דלענין חילול שבת ואכילה ביוה"כ ושאר עבירות
חמורות אנו שומעים להרופאים לעשות כל צרכי פקו"נ כמו דאיתא באו"ח
בסימן שכח וסימן תריח, וח"ו להפקיר עצמו במקום חשש סכנה ברורה,
וכ"ש לפי מה שאומרים דודאי יש סכנה ברורה, ולכן פשוט דאסור היום
מה"ת להכניס את עצמו לזה כמבואר בדברי האגר"מ שם חומ"מ ח"ב סי'
עו. דמבואר התם דרק על דברים שיש בהם רק חשש רחוק של סכנה שייך
לומר "שומר פתאים ד" במקום "דדשו ביה רבים" משא"כ דברים כאלה,
שידוע לנו היום שרבים מהמעשנים מסתכנים, ובודאי הוי בגדר חשש ברור
מסכנה.

סימן ריט

עישון סגריות

ה' חשון תשמ"א

הריני בזה לאשר קבלת הקונטרס החשוב אשר חיבר כת"ה בענין השאלה האם אנשים יושבים יחד במקום צבורי ואחד מהם מעשן סיגריי, בידם למחות ביד המעשן, בטענה שאינם יכולים לסבול עשן הסיגריי והריח מזיק לבריאות שלהם, וכת"ר הקיף כל הענינים הקשורים בה הרחיב והעמיק בטוב טעם.

ומכיון דאלה האנשים הרגילים בזה רואים בעישון צורך אשר כמעט אי אפשר להם להתקיים ללא עישון, ולא גרע אצלם מהא דאמרו חז"ל בע"ז ל' אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש משום שנאמר שומר וכו' ופשוטו כמשמעו דרשאים לאכול הפירות הנ"ל ללא כל הגבלות, ובשביל צורך כל דהוא ולא מיירי דוקא בבכורה וטרם קיץ אשר בעודה בכפה יבלענה.

ולא שמענו למאן דחש ליה מלהושיט גפרור למי שבא לבקש עבור סיגרייה שלו — משום לתא דלפני עור.

אכן זה פשוט דהמעשן יחוש לעצמו לא לגרום צער ועג"נ לזולתו, וע"ז על כיוצ"ב ארז"ל חגיגה ה' יבוא במשפט על כל נעלם זה הרק בפני חבירו ונמאס וברש"י שם "על כל אפילו דבר מועט במשמע ונמאס, קצה דעת חבירו בדבר" והיטב אשר דיבר כת"ה שיש להשפיע על המעשן במענה רך ובדרכי נועם שיבליג על רצונו לטובת זולתו, ומה ד' אלקיך דורש ממך כי אם — אהבת חסד.

והנה רצון כת"ר לשמוע חו"ד בנדון, לענ"ד אחרי כל הדברים האמורים בקו' הנ"ל אכתי יש לדון שמשורת הדין אין בכוחם למונעו מזה על אף שהרופאים בזמנינו קבעו שלריח עשן סיגריות יש תוצאות בלתי רצויות על בריאות האדם ואף יכול להיות גורם רציני למחלות מסוימות רח"ל מ"מ התודעה הזאת **עדיין** לא יצאה טבעה בעולם ולא פשטה בקרב הארץ.

ורבים וכן שלמים גדולים וטובים מעשנים ומנעוריהם ועד זקנה ושיבה והבריאות שלהם במצב טוב ויפה כנראה שגם דבר זה כלול במ"ש חז"ל כיון דדשו בה רבים שומר פתאים ה'.

ומ"ש כת"ר כי ההיתר הזה הוא רק לפעולותיו של האדם עצמו על עצמו כי זה ענין פרטי שלו אבל לא כאשר פעולות הללו מזיקות לאנשים אחרים, הנה בהא דיומא דעיבא דמהלינון על יסוד שומה פתאים ד' אין זה ענין הנוגע רק לו לעצמו שהרי התינוק הוא גוף נפרד בפ"ע ואותו מכניסם בחשש סכנה ובע"כ כיון דדשו בה רבים אין זה בגדר סיכון כלל.

וישמע משה (פסקים ממרן הגרי"ש אלישיב) חלק א עמ' תלח

תלח / רפואה, סכנה וכדו' / וישמע משה

והשיב: שחייב להגיד, ולא רק שמותר להגיד, בחור כזה הוא חוטא ומחטיא ויכול לקלקל ח"ו בחורים אחרים.

צחוק לצורך רפואה

שאלתי: יש היום סדנאות צחוק, ואומרים המומחים שזה משחרר את השרירים של המוח, האם מותר ללכת לשם או שמא אסור מטעם אז ימלא שחוק פינו, שרק לעתיד לבוא לכשיבוא משיח במהרה מותר למלאות שחוק פיו.
והשיב: שמותר, דהוי כמו רפואה, ואמר בצחוק: זה נקרא אצלנו התעמלות.

עישון

שאלתי: אם מותר מצד הדין לעשן סיגרי' בזמנינו שכבר יודעים בבירור שמזיק.
והשיב: דאסור.

מ "יתד השבוע" יום שישי ל אדר א' תשס"ה עמוד 50

פעילות בהיכלי הישיבות נגד העישון המזיק לזולת

• מרן הגר"ש אלישיב שליט"א גילה דעתו, כי פשוט וברור שאין לעשן בכל מיתחמי מיבני הישיבות, והביע סיפוק מההודעה שנקבעה בישיבת מיר •

ש. ישראל

בהיכלי התורה, וחובה למנוע זאת. כמו כן אמר מרן שליט"א, שבמכתבם של גדולי ישראל מאדד תש"ס ומאב תשס"ד הזכר בהדיא שאין לעשן במקומות ציבוריים, כשאתרים נאלצים לשאוף את העשן, ובודאי שאיסור זה כולל בתוכו את כל מתחם בניני הישיבות, ואין צורך לפרט דבר כה פשוט וברור.

במהלך השיחה הוצג נוסח מפורט של הודעה שפורסמה מזה זמן רב בישיבת מיר המעטייה, והאוסר בפרוטרוט את העישון בכל חלקי מיבני הישיבה, כולל חדרי אוכל, חדרי פנימיה וכו'. מרן שליט"א הביע שביעות רצון מנוסח הכרוז, ואמר שראוי שהנהלת כל הישיבות יעשו כן, והעיקר שיקפידו שהמעשנים שעדיין לא הצליחו להיגמל, לפחות לא יזיקו לאחרים ולכל סביבתם הקרובה.

כבר זמן רב שבני ישיבה רבים וחדריהם מתלוננים על הסבל הנגרם להם ממקרים של עישון בתוך מבני הישיבות, שמזיק לבריאותם של בחורי הישיבה, גודם צער מירי לרגישים לעשן, וכן משמש כגרמא להתמכרותם של הבחורים הצעירים, ומפריע למעשנים הרוצים להגמל מהעישון ולקיים בכך את פסק מרנן גדולי ישראל שליט"א, שהודו במכתבם שחובה על המעשנים להשתדל בכל האפשרויות להגמל מהעישון.

מתברר כי למרבה הצער, כמה מן הבחורים שעדיין מעשנים מנסים לטעון, שהנוסח המורה שלא לעשן במקום ציבורי המופיע במכתבם של גדולי ישראל יכול להתפרש רק על בית המדרש וכו', אך לא ברור ומפורש שכולל חדרי אוכל ופנימיה וכו' שאולי נחשבים רשות היחיד.

בעקבות פניות רבות של הורים ובניהם לאגודת חבי"ב - חיים בריאים בחדר (אגודה המסייעת למנוע עישון בפרט בבני הנוער) בענין הג"ל, החליטו ראשי האגודה להכנס למרן הגר"ש אלישיב שליט"א, להציג ולקבל הוראתו בענין.

מרן שליט"א נשאל האם יש מקום לפרסם גילוי דעת נוסף על העישון ולפרט בו את כל המקומות שנאסרו במיבני הישיבות, כדי להסיר כל ספק.

מרן הגר"ש אלישיב שליט"א גילה דעתו, שפשוט הדבר שיש איסור לעשן בכל מתחם בניני הישיבות, שדרי המעשנים מזיקים בכך מאד לציבור, ובפרט לאחר שנודע גודל הנזק של העישון לסביבה, וברור שאין מקום לכך

ישיבת מיר ירושלים
MIRER YESHIVAH JERUSALEM

הודעה

הננו שבים ומודיעים

כי **כ"ה** אסור בהחלט
תחום מבניני הישיבה

כולל

אולמות, מרודורים,
פנימיות, חדרים, וכו'

בכל שעות היממה.

תהיחב

עדים מדין בזויים; אבל בשו"ת משפטי עוזיאל (ח"ג אבה"ע סימן נה) הביא מספר כרך של רומי (סי' כד) שפוסלים אותם למעשה, וגם איהו פסל בנדונו את העד שהולך עם הזה ערום, והוסיף שאדרכא בומנינו יש להחמיר בזה יותר, אחר שכבר כל העולם מקפידים על הלבוש, בכל מקום.

ו. מעשן

המעשן סמים, פשוט שהוא פסול לעדות, דהא הוא מאבד עצמו לדעת, ומכלה גופו בידים, ובלא"ה בדר"כ איש כזה הינו בהגדרת מי שאינו עוסק בישובו של עולם, וגם בדר"כ הוא פסול מצד עבירות נוספות. והמעשן סיגריות (הרבה ובקביעות), אמר לי הרב ר"ר מדרכי הלפרין הי"ו (עורך

ירחון אסיא) שאחר מו"מ בזה עם הגרש"י אויערבאך זלה"ה, היתה דעתו על מעשן כבד, שאם הרופא מזהירו להפסיק לעשן, והוא יודע שהעישון מקצר את החיים, ושקיצור חיים הוא איסור דאורייתא של מאבד עצמו לדעת, ושעל עון זה חייבים מיתה בידי שמים, וממשך לעשן בשאט נפש, יש לפוסלו מעדות. [אבל זולת זה אינו פסול]. ע"כ דבריו בשם הגרש"א, ומעתה, בומנינו שארגוני הבריאות עושים כל מאמץ להודיע לרבים שהעישון הורג ושהדבר מוכח לחלוטין, והצבור יודע מכך - וראה שאחוזי המעשנים ירדו מאוד, א"כ אצל רבים אין עוד מורי היתירא, והעישון הוא רק הפקרות שהם נוהגים בחיי עצמם, ומעתה יש להזהר לכתחילה מלקחת מעשן כבד לעדות, שמא הוא מהג"ל, והרי יש עדים כשרים אחרים. ע"ע בהערה 10.

10. א"ה. לאשר נשאלתי על זה שוב ושוב, אציגה נא כאן מה שכתבתי בקשר לשאלה זו, אם ניתן לקחת לעדות קידושין אדם מעשן, דסו"ס לא נשמע עדיין מי שכתב לפסולו, וגם מצינו ת"ח גדולים מעשנים, וכו'.

והנה כבר נתבאר לעיל הכללים, שהעובר איסור דאורייתא בקום ועשה פסול מהתורה, וכשעובר בשו"ת פסול מדרבנן וי"א דאי"צ הכרזה, וכשעובר מדרבנן בקום ועשה נפסל מדרבנן וצריך הכרזה, וכשעובר בדרבנן בשו"ת אינו נפסל כלל. והנה, אם עובר בעישון על "השמר לך ושמור נפשך מאוד", הנה במס' שבעות (לו ע"א) מבואר שלוקין על זה, וכ"פ הרמב"ם (בפכ"ו מסנהדרין ה"ג), וא"כ פסולו מהתורה. אולם יותר מסתבר שהמעשן אינו בכלל זה אלא בכלל "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", שמשם ילפינו את החובה לשמור עצמו מסכנה. ובזה נחלקו הראשונים, ששיטת הרמב"ם (פ"א מהל' רוצח ה"ד) וכ"פ השו"ע (ח"מ סי' תכו ס"ח) שונשמרתם היא מצוה ולא איסור. (וע"ע בדעתם במנחת חינוך מצוה תקמו, ובעונג יו"ט סי' צד ד"ה ועוד). רק שלדעת הרשב"ץ (בזהר הרקיע רצ"א), ולהספר חרדים (פרק כו אות כה), זהו איסור גמור. ובב"י (יור"ד סוסי קטז) דן בדברי הרמב"ם הנו' אם הוי מדאורייתא או מדרבנן. מ"מ להרשב"ץ והחרדים הנ"ל בוודאי הוא מן התורה. וכ"כ הלבוש (ח"מ סי' תכו ס"א), והנוד"ב (יור"ד סי' י"ד"ה מעתה). מאיך ברבנו ירוחם (נתיב טו סוף פרק ל) כתוב שעובר בזה על דברי חכמים, והקרא הוא רק אסמכתא. וכ"כ הדברי חמודות (ברכות פ"ג אות פד) והתבואות שור (סי' יג אות ב) שאינו מהתורה ממש.

וא"כ בעבירה זו של "ונשמרתם לרוה"פ לא יפסל מהתורה, אי מפני שאין לוקין, ואי מפני שאינה לא אלא ביטול עשה, ואי מפני שאינה אלא מדרבנן. [זולת לדעת הרשב"ץ והחרדים דהוי לאו מהתורה, וגמנו

גי'כ במנין הלאוין]. אמנם גם העובר בעבירה דאורייתא בלאו שאין בו מעשה או בביטול מצות עשה, נפסל עכ"פ מדרבנן, כמבואר למעלה בכללי הדברים. וכן גם אם הוא איסור מדרבנן בלבד, נפסל עכ"פ מדרבנן. נוק לדעת הפנים במשפט שהבאנו למעלה יש חילוק אם צריך להכריז עליו קודם או לא, דבאיסור תורה שנפסל מדרבנן לא בעי הכרזה, ובנפסל ע"י איסור דרבנן בעי הכרזה. ומ"מ י"ל שבדבר שהוא יודע לרבים לא בעי הכרזה כמש"ש, והמעשן הקבוע יודע לרבים במעשה זה.

והנה מסתבר שהכל מודים שהמעשן סמים פסול לעדות לכה"פ מדרבנן, דהא הוא עובר בידים על דין יונשמרתם, ומכלה גופו, ומאבד עצמו לדעת. [ובלא"ה איש כזה הינו בדר"כ בהגדרת מי שאינו עוסק בישובו של עולם, וגם בדר"כ הוא פסול בלא"ה מצד עבירות נוספות]. אך גם גבי המעשן סיגריות רגילות, נשעשה כן בקביעות, יש לומר כן, עכ"פ כשיודע שמצבו שהסגריות מקצרות את ימיו ושקיצור חיים הוא איסור תורה וכו' כמבואר למעלה.

אלא שבגי מעשן סגריות רגילות יש לרון מצד עובר עבירה שיש לו "מורי היתירא". כי מעשן רגילי חושב בדר"כ שהעישון אינו מזיק לו, והוא יכול להצביע על פלוני שעישן והאריך ימים, ושיש סוג אנשים שהעישון אינו מזיק להם, וכהנה תירוצים, או שפוטר עצמו באמירה של "דבר שדשו בו רבים", ו"שומר פתאים ה'", וכיוצ"ב. [ומצד האמת זו טעות גמורה, רכתב בשו"ת דברי מלכאל (ח"א סי' ע) דשומר פתאים ה' הוא רק במה שמדרך הטבע רחוק מאוד שיבוא סכנה, וכמו הפלגה בים, שאף שהיא מסוכנת יותר מהילוך ביבשה, כיון שנצרך מותר לו ללכת. אבל לא בדבר שגם בדרך הטבע קרוב שיבוא לידי סכנה. [ומשמע שם עוד דבשאינו נצרך אסור לסמוך על סומר פתאים ה']. וע"ע קובץ שיעורים שהקשה על ספק סכנה שדוחה את השבת, אמאי לא נימא שומר פתאים ה' שהרי עושה כן עבור שמירת השבת. ותי' דלא אמרינן שומר פתאים אלא במנהג דרך ארץ דכיון שזקוק ואינו חייב למנוע עצמו אמרינן דהוי כאין בידו לשמור עצמו, אבל כשיבדו להזהר, כגון ע"י חילול שבת, לא אמרינן שומר פתאים ה'. ע"כ. כך שמצד האמת טענתם אינה טענה, מ"מ נימא דהם אינם יודעים מכך, ולדעתם יש להם מורי היתירא].

הנה כיון שבומנינו ארגוני הבריאות בכל העולם סוברים באופן מוחלט שהעישון הורג, ומפרסמים את זה בכל כוחם, ואין מי שלא יודע שכך דעתם, וראה שאחוזי המעשנים ירדו מאוד, ובאף מקום ציבורי לא ניתן לעשן כיון שהצבור עצמו מתנגד לכך, ברור מאוד שאצל רבים אין עוד מורי היתירא, והעישון הוא רק הפקרות. שהם נוהגים בחיי עצמם. ובוודאי הכל יודעים מסיפורים קרובים על אנשים אשר סבלו במחלות עד מותם מפני העישון, ורוב המעשנים עצמם מפסיקים את העישון כאשר הם סובלים מתעוקת לב וכיוצ"ב, כך שא"א לומר שהמעשן חושב שאין רע בדבר, אלא בוודאי הוא יודע את רעת הדבר ועובר; ולו יהא רק ספק סכנה, מן הדין הוא חייב לאסור על עצמו דבר זה, דחמירא סכנתא מאיסורא (כמ"ש השו"ע יור"ד סי' קטז ס"ה), וכתב התפארת ישראל (חולין פ"ג מ"ה) שלכן גם ספק ספיקא של סכנה אסור. ומעתה יהא לנו לפסול לעדות את המעשן סגריות (בקביעות באופן רב, שבזה לכ"ע הוא מזיק את עצמו).

והנה, בשו"ת אגרות משה (יור"ד ח"ב סי' מט) כתב, דאע"פ שראוי להזהר למעשן, מ"מ "ליכא איסור לפני עור בהושטת אש וגפרורים למי שמעשן", עכ"ד. ולכאורה כ"ש שאין לפסול לעדות אדם כזה. אך באמת שאין ראייה מדברי האגרו"מ לזמנו. כי תשובה היא משנת תשכ"ד, לפני 54 שנה, אשר לא היה מוחלט בעולם באופן חד משמעי שהעישון הורג. ויתירה מכך, בתשובה נוספת (בחו"מ ח"ב סי' ע), משנת תשמ"א) שם ג"כ כתב האגרו"מ שליכא "איסור", כתב להדיא את נימוק דבריו ש"דבר דאיכא הרבה שלא קשה להו לבריאותם כלום, כגון הרבה מיני אוכלין שהאינשי נהנים מהם ביותר, כבשרא שמנא ודברים חריפים ביותר, אע"פ שזה מזיק לבריאותם של כמה אינשי, ליכא איסור מלאוכלן מצד חשש סכנה, מאחר דהוב אינשי לא מסתכנים מזה... ולדברים כאלו דמי עישון סיגריות, שאלו הרגילים בזה נהנים מזה מאד, ומצטערים כשאין להם סיגריות יותר מחסרון מיני אוכלים טובים, והקלקול לחלות מזה הוא עכ"פ רק מיעוט קטן, וכ"ש להחלות מזה בסרטן ובעוד מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר". עכ"ד. הנה מפורש שנשען בהיתור על כך שהסיכון לחלות הוא קטן, או קטן ביותר.

אך גם מתשובה זו כבר עברו כמעט 30 שנה, ומחקרי הרפואה התקדמו מאוד, והתורה צייתה עלינו לקבל את דעת הרופא בענייני הרפואה, וכבר בשנת 2004 למניינם פורסם (בירחון British Medical journal 04/328: 1519) כי הוכח שיותר מחצי מהמעשנים מתים כתוצאה מהעישון. ומה צריך יותר מזה כדי לחשוב בכירור שהאגרו"מ לא היה פוסק כן בזמנו. וע"ע אסופת דעות חכמי ישראל בשלילה נחרצת של העישון, בספר 'פאר תחת אפר' להרב דב אטינגרן.

ומאידך רבים חלקו על האגרו"מ גם בעיקר הרבר. בשו"ת ציץ אליעזר (חט"ו סי' לט) כתב שכיון ש"הרופאים גזרו ואומר כי העישון הוא הקוטל הראשון של האנושות... ושאינן פעולה בה יכול אדם לנקוט על מנת להוריד את סכנת הסרטן בצורה יותר אפקטיבית (השפעתית) מאשר הפסקת העישון... זאת תורה העולה מדברינו להלכה, כי שפיר יש מקום לאסור העישון על פי דין תורה". גם בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' רצה) כתב "על הסכנה העצומה המונחת בעישון סיגריות וכו' דבר שנתברר בחקירה ודרישה למעלה כל ספק, שמאות אלפים מתים טרם זמנם בעישון סיגריות, וכן ידוע מאד שגורם גדול למחלה החמורה כריאות וגם בלב, ועוד הרבה כיוצא בזה, כאשר יוצא מדו"ח הרופאים מכל מדינות העולם, על כן ברור להלכה דאיסור גמור להתחיל בעישון בימי הבחורות וגיל צעיר, ועל ההורים ומורים ומחנכים מוטל חוב גמור ע"פ התורה למנעם מזה". וע"ע לו בח"ח סי' רנא סוף אות ו שחמה ע"ד האגרו"מ הנ"ל. גם הגר"ע יוסף כתב בהליכות עולם (ח"א פרשת ויקרא סוף ה"ד) שיש מקום לומר שהעישון אסור מדינא. גם הגר"מ שטרנבוך כתב בתשובות והנהגות (ח"ג סי' שנד) דמעיקר הדין יש לאסור הדבר מדינא אבל חושש לפרסם כי לא ישמעו. הרי שיש פוסקים דס"ל להדיא שיש מקום לומר שהעישון "אסור מדינא". ולא יהא אלא ספק, הנה בכל ספק של ענין דאורייתא אזלינן לחומרא, וכ"ש בסכנתא דחמירא מאיסורא.

והסיבה שלא נעשה מזה רעש עד היום בכל עדי נישואין, היא כנראה שכיון שאי אפשר למדוד את הנוק של עישון סגריה אחת, ממילא כל אדם (עכ"פ צעיר או שאינו מעשן בכבודות) אינו נתפס אצלנו כעובר עבירה, ומאבד עצמו לדעת ממש, אלא רק כמו האוכל עוגה מתוקה או בשר שמן. (אע"פ שהחילוק רב, כי לא שמענו שהרופאים גזרו לכתוב על כל עוגה מתוקה שזה הורג, מה שאין כן בסגריות שארגוני הבריאות בעולם מחייבים לכתוב על כל קופסה שהעישון "הורג", מפני שסוכרים גבי הסגריות שהדבר חד משמעו לסיכון, דאילו בהנך הדבר תלוי גם בעניינים נוספים כמו סגנון חיים ואופי וכו'). עכ"פ באמת הנוק מתחיל מסגריה הראשונה. ועיין לשון הגר"ש אויערבאך במנחת שלמה (ח"ב סי' נח אות ו) ש"המעשן חובל כל הזמן את גופו מתחילה ועד סוף, ומודיע אני בזה שמעולם לא הצטרפתי למתירים את העישון גם בזמנו (ביו"ט). ואמנם טח לי הרב הלפרין הנז' שהגר"ש"א לא אבה לפסול ממש עדות בדיעבד, אלא בתנאים קיצוניים שכתבנו במאמר הקודם, כמעשן היודע שהוא במצב שמקצר את חיי עצמו, ויודע שקיצור חיים הוא איסור דאורייתא של מאבד עצמו לדעת, ויודע שעל עון זה חייבים מיתה בידי שמים, והוא ממשך לעשן. ע"כ.

אמנם עדיין יש לנו ליתן את הדעת להיבט נוסף, והיא שרבים המעשנים היודעים מכל דברינו הנ"ל, ומדעת הרפואה היום, ורוצים באמת להפסיק לעשן, אלא שאינם מצליחים כי נתמכרו ח"ו להרוג ולאבד. ויש לברר מעתה בסוגיית עובר עבירה במזיד, איך הדין אם נעשה אח"כ שבו בעבירה זו, ועתה הוא מתחרט אבל אינו יכול להפסיק, ונודמן לו שהעיד, האם דינו כעת כעובר באונס או כמזיד. ומתשובת הגרע"ק"א שהבאנו למעלה (תניינא סימן ג) על מי שהדהיר את הסוסים ולא היה יכול לעצור והרג, שדינו כקרוב למזיד ולא כרוצח בשוגג, יתכן דבכה"ג שאדם מכניס עצמו לאונס הוא מזיד.

ומ"מ יש לדון דלהסמ"ע הנוכח למעלה, גם בעובר עבירה דאורייתא אם אינו יודע "שנפסל בכך", אינו נפסל. אלא שהנתה"מ פליג וס"ל דבעבירה דאורייתא גם אם אינו יודע שנפסל הוא פסול אם הוא יודע שזו עבירה; וא"כ עדיין הדבר תלוי במחלוקת זו, ובמחלוקת הראשונים אם 'ונשמרתם' הוא איסור או רק מצוה. אך מסתבר שגם להסמ"ע מ"מ הוא פסול מדרבנן. ועכ"פ כאמור מידי ספק לא יצאנו.

ז. איסורי דיבור

הנשבע לשקר, כתב הגר"חיד"א בברכ"י (סי' לד אות ה, בשם חשוכת הרי"ף) שהוא פסול לעדות מהתורה, וככל עובר עבירה שיש עליה מלקות. ומי שעבר על שבועה שנשבע, אם נשבע שלא לעשות ועשה, נפסל מהתורה דעבר בקום ועשה; ואם נשבע לעשות ולא עשה נפסל עכ"פ מדרבנן. (הכרעת הש"ך סי' לד סק"ה). ועיין בפת"ש (שם) על נשבע שלא יעיד והעיד, אם נפסל רק מכאן להבא, או למפרע (ואז גם עדות זו פסולה), ומסקנתו שעכ"פ מדרבנן בודאי נפסלה עדות זו.

המוציא ש"ש לבטלה, היא עבירה שאין עליה מלקות, וא"כ אינו פסול מהתורה. אמנם לכאורה עדיין צריך להיות פסול מדרבנן כפי הכללים לעיל אות ה, ומ"מ יעויין באחרונים שנו"א כי מחשבא עבירה שיש בה מעשה, או לא, ואז אינו נפסל כלל. (עיין כנה"ג סימן לח שם הגה"ט אות יח, וברכ"י סימן לד ס"ק יז, ופנים במשפט שם ס"ק כא). ולכתחילה בודאי אין לקחת אחד כזה.

ושקרן, כלומר אדם היודע לאיש שקרן ומחליף בדיבורו לפי צרכו ורצונו,

יש לפוסלו מלהיות עד. ואין לנו בזה קרא, אבל סברא הוא. ועיין לשון רבנו יונה בשערי תשובה (שער ג אות קפא): "אמר שלמה המלך ע"ה, יפיה כזבים - עד שקר. פירוש אם תראה אדם אשר יפיה כזבים בשיחתו וסיפור דבריו, תדע כי תביאהו המידה הזאת להעיד שקר באחיו ולענות בו סרה, אחרי אהבתו השקר". ע"כ. ולמעשה יש לדיין לשקול מצבים רומים כאלה, שמצוי לפעמים אנשים המעריבים דמיונות וגזמאות רבות בדבריהם.

והמנבל פיו, (דהיינו שמדבר במילים גסות ומגוננות), לא ידעתי דינו. שלכאורה כיון שהיא עבירה שאין בה מעשה יש להכשירו לפי הכללים באות ה הנ"ל; וה"ה למחרת את חברו (כלומר קורא לו בשמות גנאי ומבזה אותו), דהיא עבירה שאין בה מעשה. אבל אולי עקימת שפתיים בעניינים הללו היו מעשה. ויל"ע אם פסול לכה"פ מדרבנן. וגבי מלבין פני חברו, הנה בב"מ (נח:) אמרו דהמלבין פני חברו כאילו שופך דמים, ונוח לו שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו. ושאלו התוס' דא"כ יש ארבעה דברים שדינם יהרג ואל יעבור. ומשמע משאלה זו דהתוס' למדו שדין זה אינו מדרש אלא הלכה גמורה. (וכן למדו בו האחרונים, עיין

סוף דבר, שיש להתפלא על מנהג המסדרי קידושין, איך יתכן לנו להקפיד בכל סרך מנהג בחופה וקידושין שיהקיים הכל לכתחילה ובהידור, ואילו גבי בחירת "עדי הקידושין", שהיא מהות וחלות עצם הענין, לא נחוש להתבונן על העד אם אינו מעשן מהנ"ל, ולבחר תחתיו עד כשר אחר מהאנשים הנמצאים באולם. ועיין דברי האב"מ (סי' מב סק"ו, בענייניו) שצריך להקפיד מאוד בעדי הקידושין "כדי שלא יפול שום ספק וגמגום בשרש קדושת ישראל". ולענ"ד לכתחילה יש לשים לב גם על הנ"ל, שלא ליקח לעדות מעשן (כבר) היודע שהעישון מזיק לו וממשיך.

והנה הכל יודו שהמעשן סמים פסול לעדות לכה"פ מדרבנן, דהא הוא עובר בידים על מצות
'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', ומכלה גופו, ומאבד עצמו לדעת. נובלא"ה איש כזה הינו
בדר"כ בהגדרת מי שאינו עוסק בישובו של עולם, וגם בדר"כ הוא פסול בלא"ה מצד עבירות
נוספות]. אך גם גבי המעשן סיגריות רגילות, כשעושה כן בקביעות, אמר לי הרב ד"ר מדרכי
הלפרין הי"ו ששמע מפי הגרש"ז אויערבאך זלה"ה, דאם המעשן יודע שהעישון מקצר את
החיים, ושקיצור חיים הוא איסור דאורייתא של מאבד עצמו לדעת, ושעל עון זה חייבים מיתה
בידי שמים, אסור לו להעיד, ועדותו פסולה. עכ"ד.

לקט דברי הפוסקים בענין עישון סיגריות

החפץ חיים זצוק"ל

"אגב דאתי לידון אודות עישון הסיגארין נדבר קצת אודות זה. הנה כמה רופאים גזרו אומר שכל מי שהוא אדם חלוש אסור לו להרגיל את עצמו בזה שמחליש כחותיו ולפעמים נוגע גם לנפשו. והנה דברתי כמה פעמים עם חלושי כח אודת זה וענו לי שגם הם יודעים ומכירים בעצמם שהעישון קשה להם, אך מפני שהורגלו בזה מכבר קשה להם לפרוש מזה. ואמרתי להם מי התיר לכם להרגיל עצמכם כל כך אמת שחז"ל אמרו החובל בעצמו פטור, אבל עכ"פ הלא אמרו שאינו רשאי לחבול בעצמו אחד משום ונשמרתם לנפשותיכם ועוד דין הוא דהלא תבל ומלואה של הקב"ה ולכבודו בראנו ונותן לכל אחד בחסדו כח כפי צרכו לתורתו ולעולמו ואיך ירשה העבד לעשות לעצמו כפי רצונו הלא הוא שייך לאדונו ואם ע"י העישון נגרעו כחותיו בודאי יתבע בסוף לדין על זה דהרי עשה זאת ברצון לבו ולא באונס" (ליקוטי אמרים סי' י"ג).

הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל

מכתב הגר"י פאר שליט"א ראש ישיבת פאראקוויי (ארה"ב) תלמיד מקורב של רבי אהרן זצוק"ל

הגאון רבי יעקב קמנצקי זצוק"ל

"העישון אסור לכל אדם" (במחיצת רבינו, דרשה ע' רס"ח ע"ע רבי יעקב ע' 318).

שו"ת באר משה

"אסור לבני אדם להעלות עשן סיגארעט משום ונשמרתם את נפשותיכם" (ח"ו סי' ק"ס אות ט').

שו"ת ציץ אליעזר

"סברין למעשה שגם בחול אסור העישון, ומבחינה זאת צריכים למחות כלפי המעשנים בדרך כלל, בין על חול ובין על יום טוב" (ה"ו סי' כ"א, וע"ע שם חט"ו סי' ל"ט).

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

"צריך שידע שגם אם אין איסור ודאי בעישון מכל מקום ספיקא דאורייתא ודאי איכא" (אור לציון - חכמה ומוסר עמ' רכ"א).

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל

"דאם המעשן יודע שהעישון מקצר את החיים, ושקיצור חיים הוא איסור דאורייתא של מאבד עצמו לדעת, ושעל עון זה חייבים מיתה בידי שמים, אסור לו להעיד, ועדותו פסולה" (קובץ בית הלל, גל' ל"ט עמ' כ"א, בשם הרב מרדכי הלפרין, עורך אסיא, וע"ע משפט הכתובה ח"ו עמ' שכ"ח). "מעולם לא הצטרפתי לדעת המתירים העישון גם בזמנינו" (הסכמה לס' פאר תחת אפר הובא בשולחן שלמה ערכי רפואה ח"ב עמ' רכ"ב).

הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

"שאלה: האם אלו שמעשנים שבע סיגרות ביום מותרים לעשן ביו"ט?"

תשובה: גם בחול אסור" (שאלת רב עמ' צ"ב).

קריאה לפעילות מהגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א

"פשוט הדבר וברור שעל כל אחד ואחד מלבד שאין לו לעשן בעצמו עוד מצווה הוא להזהיר לבני ביתו נערים כמבוגרים לבל יפלו ברשת המסית ולאבד נפשם רח"ל... ויש בזה מצוה רבה להציל נפשות מישראל וגם החזקת צורך הרבים וגם זיכוי הרבים, ועוד שיכול לבוא שע"י כך ימנע גם מבני משפחתו הדבר הנורא הזה.

ולמזהיר ולנוזהר תעמוד זכות הרבים לינצל מכל פגע ומחלה, והמסייעים יזכו לכל טוב המובטח לעוסקים בצרכי ציבור באמונה, ולהיוושע בתוך כלל ישראל בביאגו"ץ במהרה. הכותב וחותם לתועלת הרבים שמואל באאמו"ר גאון ישראל מוה"ר שלמה זלמן זללה"ה אויערבאך" (מתוך המלצה לאגודת חבי"ב, קרית ספר. תמוז תשס"ה).

שו"ת ציץ אליעזר חלק כא סימן יד

בחלות איסור על מייצרי ומוכרי סיגריות לעישון מתי ואימתי .

ב"ה. י"ד סיון תשנ"ד ירושלים עיה" תובב"א.

לכבוד פרופ' ירמיה ברנובר נ"י. עורך ראשי של כתב - עת "באור התורה" בארצ"ה. שו"ב.

לפני יומים קבלתי מכתב - שאלתכם בנוגע לאיסור העישון, ובהסתמך לפי היסוד שכתבתי בנוגע לכך בתשובתי לד"ר שוסהיים שנדפסה בספרי שו"ת צ"א חלק ט"ו סימן ל"ט, ושגם פרסמתם אותה בזמנו בירחונכם .

וז"ל שאלתכם: איך ההלכה מתייחסת כלפי אנשים, במיוחד יהודים אשר מתפרנסים על ידי מכירת סיגריות? האם הם עוברים על איזה איסור בזה שהם מוכרים מוצר אשר, אפילו כשמתמשים בו נכון, עלול להזיק באופן קטלני? עכ"ל השאלה .

והנני מתכבד להשיב לכם חו"ד הנראה לי לפי ההלכה .

א) ביסודיות ובכלליות קיים בזה איסור תורה משום לפני עור לא תתן מכשול. בהיות והקונה - המעשן עלול להכשל על ידי כן ולהכניס את עצמו לידי סיכונים שונים להיות ניזוק או הרחוקים, ולכן אם הרשות המוסמכת מוציאה אזהרה כללית על כך המחייבת באופן רשמי את כולם אזי שפיר יש לפוסקי ההלכה די בכל אתר ואתר להצטרף לזה בחמימות ולהדגיש שהאיסור הוא לא רק על המעשנים כי אם גם על המייצרים והמוכרים .

ב) אולם בפרטיות, כשאנו באים לדון על המוכר הפרטי כאשר מצוים הרבה חנויות נוספים יהודים ולא יהודים שאינם מוכנים לציית לדין תורה, ומוכרים, והמוכר הפרטי הזה, הוא זה בלבד ששואל דעת תורה לדעת אם במצב כזה הוא עובר ג"כ על איסור של לפ"ע, או משום מסייע ידי עוברי עבירה. אזי התשובה על כך אחרת היא .

בנוגע לעבירה על הלאו דלפני עור דאורייתא, יעוין במסכת ע"ז ד' ו' ע"ב, ובעוד מקומות בש"ס ופוסקים, דמתבאר כי איסור תורה של לפני עור ליכא כי אם היכא שהעבריין לא יוכל להשיג דבר - האיסור בלעדי זה, אחרת אין בכהאי גוונא משום עבירה על לפני עור .

ולא מיבעיא כשיוכל להשיג זאת אצל לא יהודים דאזי כולי עלמא מודים שאין בכה"ג משום לפ"ע, ובכגון נידונו הא יוכלו להשיג לקנות הסיגריות אצל לא יהודים .

אלא אפילו בגוונא שלא יוכל להשיג לקנות כי אם אצל יהודים אחרים שעל כגון דא מצינו אמנם להמשנה למלך בפ"ד מה' מלוה ולוה ה"ב דס"ל דבכה"ג איכא משום לפ"ע, אבל כמה מגדולי פוסקים חולקים על

זה וס"ל דגם בכהאי גוונא ליכא משום לפ"ע, ויעוין מ"ש על זה במיוחד בשו"ת כתב סופר חיו"ד סימן פ"ג ע"ן שם. [ויעוין בשו"ת חתם סופר ח"ו (בליקוטים) סימן כ"ט בסופו בד"ה אך מה שנמצאים ע"ש].

ועוד זאת. עבירה על הלאו דלפני עור ליכא כי אם היכא שזה יגרום בודאות לעבירה כדמתבאר במשנה דשביעית פרק ה' משנה ו', ובפיהמ"ש להרמב"ם שם, וכן ברמב"ם בפ"ח מה' שמיטה ויובל ה"ב, וכן בספר תבואות שור סי' ט"ז ס"ק כ"ג, ויעו"ש בשביעית גם במ"ח ומ"ט ובירושלמי שם, וכן בע"ז ד' ט"ו ע"ב ובריטב"א שם, וכאן במכירת הסיגריות אין ודאות על כך, וכידוע ישנם גם אנשים שקונים זאת רק לבילוי והסחת דעת וגם שלא בולעים העשן בפנימיות כי אם רק בפה ומוציאים אותו דרך האף, וכיוצא בזה, לשם הרגעת העצבים והשקטת המתיחות.

ג) ובנוגע לעבירה על איסור מסייע ידי עוברי עבירה מדרבנן מיהא, שישנו גם כשלא עומדים בתרי עברי דנהרא והעברין יוכל להשיג האיסור גם בעצמו. הנה, ראשית גם בזה יש פלוגתא אם ישנו משום מסייע כשיכול להשיג אצל אחרים כדאיתא ביו"ד סימן קנ"א סעי' א' כדיעו"ש. וכן בשו"ת חות יאיר סי' קפ"ה ע"ש.

כמו כן דעת הש"ך ביו"ד שם סק"ו, וכן הדגול מרבבה להגאון הנו"ב, דכל היכא שעובר העבירה במזיד אין בזה משום איסור מסייע, ומפורש זאת דס"ל כן ביותר בספר טורי אבן להגאון השאגת אריה על מס' חגיגה באבני מלואים לד' י"ג, וכך מבאר בכזאת, ועוד ביותר מזה, בשו"ת מחנה חיים ח"א סוף סימן מ"ה כדיעו"ש [אלא דבנוגע לזאת הנקודה, יתכן אולי דבכגון נידוננו לא נקרא זה מזיד באשר שמתברך בנפשו שהוא מחוסן ושזה לא יזיק לו].

ד) ועוד זאת, הא על עצם הסיגריות הא אין חלות של שם איסור על עצמיותם, ורק באמצעותם יכולים להגיע לאחר מיכן לידי איסור בשעה שישתמשו בהם לעישון היכול להביא לידי סכנה, והנה בכל כגון דא מצינו לכמה מגדולי הפוסקים דס"ל במקרים שונים כאלה שאין איסור מסייע כל דליכא איסור בשעת מעשה של זה המסייע כי אם רק לאחר מיכן, יעוין לדוגמא בשו"ת כתב סופר חיו"ד בסימן פ"ג שם, וכן בשו"ת מהרש"ם ח"ב סימנים צ"ג וקפ"ד, ושו"ת משיב דבר ח"ב סימנים ל"א ל"ב, והדברים ארוכים [ויעוין גם בשו"ת אחיעזר ח"ד סי' ה', ומסתייע גם מהש"ך הנ"ל ע"ש].

ה) ומעין הפתיחה הנני חותם ואומר שאבל היכא שהמדובר על מוכר סיגריות יחידי במקום מסוים, ושם הוא לא ימכרנו לו, לא יוכל הקונה להשיג לקנות זה שם אצל מוכר אחר, בכל כגון דא שפיר חל על המוכר עבירה על הלאו דלפני עור, וחמירא בזה ובכה"ג סכנתא מאיסורא, שלא לצרף בכה"ג סניפי ההיתר השונים, וכאשר מבואר מחומר הסכנה בספרי שו"ת ציץ אליעזר שם בחלק ט"ו סימן ל"ט, ועוד לו בחלק י"ז סימנים כ"א כ"ב כדיעו"ש.

כמו כן יש להתריע בכלליות על איסור חמור של יצירת סיגריות ומכירתן למטרת עישון, וקל וחומר בנו של

קל וחומר על האיסור שעוברים המעשנים בעצמם הגם שנמצאים גם תלמידי חכמים ויראים ושלימים שכן מעשנים מבלי לעמוד על חומרת הסיכון או שמורים היתר לעצמם מסיבות שונות. ופוק חזי האזהרות החמורות שמפרסמים על זה בהרבה משרדי - הבריאות בהאצות הגדולות והקטנות לאור ההתגליות, ולא תהא כהנת כפונדקית, ובפרט שלמעשה הזהירו על כך בדורות שלפנינו ומי שגם כאלה שכבר הורגלו בזה וטוענים שהפסק העישון יזיק להם כבר ביותר, לפי דמיונם, הן מבחינה נפשית וגם לרבות לרפיון גופני, וכדומה, בכל זאת עליהם להתגבר ולעשות מאמץ להגמל מזה לאט לאט, ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

בהוקרה אליעזר יהודא וולדינברג

בשולי הדברים.

למען שלימות התמונה ההלכתית בזה ברצוני להוסיף עוד כדלקמן .

ו) והנה באופן שליכא לפני עור, ורק איסור מסייע, לפי הפרטים שנתבארו לעיל, אם המדובר יהא בגוונא שאשה היא המוכרת את הסיגריות, או אפילו להיפך שהאשה היא הקונה את הסיגריות, אפילו שהאיש הוא המוכר, אזי יש מקום לומר שאין גם איסור מסייע, והוא עפ"י היסוד שמבאר בשו"ת חתם סופר חיו"ד סימן י"ט דאיסור מסייע ידי עוברי עבירה הוא מדין ערבות, ועפ"י הרא"ש בפ"ג דברכות סימן י"ג, ודעימיה, דס"ל דאשה אינה בכלל ערבות, וכדראיתי בספר שו"ת יד רמה (פוקס, לאחד מגדולי רבני הונגריה) חיו"ד סימן ק"א שמביא ג"כ דברי הח"ס ועל פי זה הוא מחדש לומר, דאם האשה היא הרוצית לעבור על איסור ולא קאי בתרי עברי דנהרא דלא איכא איסור דאורייתא אלא מדרבנן אפשר דמותר לגמרי משום דבאשה ליכא ערבות, ומוסיף וכותב דהן אמת בדג"מ או"ח סימן רע"א מסופק בזה אם אנשים אינם בכלל ערבות לגבי נשים, וא"כ הכי ג"כ תלוי לכאורה בהך ספיקא, [אבל] א"כ עכ"פ הוי הכי ספיקא דרבנן ומותר לגמרי כי אולי אינה בכלל ערבות כלל. ועוד מוסיף הספר וכותב, דאבל להיפך, אשה שודאי אינה בכלל ערבות נראה לכאורה פשוט דאינה אסורה אפילו מדרבנן ליתן לישראל איסור היכא דאית ליה בלא"ה לידיה עיין שם .

ובמקו"א דנתי עפ"י"ז להתיר לאחות בבית חולים להגיש בשבת לרופא יהודי מחלל שבת את הפנקס שבו כותבים שמות החולים והתרופות הניתן להם, וזאת לפי דרישתו. הגם שע"כ הוא יחלל שבת ברישומים וכדומה, יעוין בספרי שו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סימן י"ז פרק יא יעו"ש, ואכמ"ל יותר .

ז) כן לא אמנע מלציין מה שמצאתי בספר שו"ת שיערי דעה (מסאסניצא. ר"מ ומו"צ בראדי) ח"א סימן קפ"ח שכותב לחדש ולומר דאע"ג דבכה"ת כולה שגגת לאו בעי כפרה ביד"ש וכו'. אך לאו דלפני עור עיקר האזהרה באה על הכוונה בפועל, ואם לא נתכוין לזה אין כאן שום איסור כלל וכו' דבשוגג אין כאן עבירה כלל עיין שם. ויש להאריך.

"ר"מ שמעשן - אינו יכול ללמד תלמידים"

כך התבטא השבוע מרן אדלשטיין, ראש ישיבת פוניבז', בשיחה עם צוות של ישיבה כאשר מרביץ תורה בישיבה הצהיר כי הוא מעשן

בוטל מנהג "סיגריות החתנים" שחילק בעבר כל בחור בישיבה לאחר ארוסיו, כדי לא לצרף בחורים נוספים למעגל המעשנים. "היום כבר ידוע שהסכנה בעישון היא גדולה", אמה. בהמשך השיחה העיר הגר"ג אדלשטיין לראש הישיבה כי יש לעשות הכל כדי שמר"בין תורה בישיבה לא יהווה דוגמא שלילית בתחום העישון. "מי שמלמד תלמידים צריך להיות עבורם דוגמא. לא מתאים שיעסוק בחינוך כאשר הוא עצמו אינו מסוגל לשלוט על תאוותיו". בעקבות דברי הגר"ג אדלשטיין שהועברו אל מרביץ התורה על ידי ראש הישיבה, הוא החליט להיגמל מהעישון כדי להיות ראוי להמשך הרבצת התורה.

מאת נתן וייס

"מרביץ תורה שאינו שולט על תאוותיו, אינו יכול ללמד תלמידים", אמר הנאון ר' גרשון אדלשטיין על מרביץ תורה מעשן בישיבה. בימים האחרונים הגיעו אל ביתו של הגי"ג אדלשטיין ראש ישיבה מירושלים ביחד עם רבני הישיבה הנוספים. במהלך השיחה בקש אחד מרבני צוות הישיבה לצאת לעשן בחוץ. הגר"ג אדלשטיין הופתע מכך שמרביץ תורה בישיבה מצהיר על כך שהוא מעשן, והחל לדבר על נושא העישון ועל הסכנות הכרוכות בו. הוא סיפר כי בישיבת פוניבז'

ר"מ הוא דוגמא. מרן הגר"ג אדלשטיין

תומים סימן פז ס"ק כז

אינו נפסל לשבועה על פי עצמו. כתב הטור (סעיף מג) כתב הרי"ף בתשובה, נשבע היסת ואחר כך הודה מעצמו במקצת, הווי ליה חשוד, וישלם מה דהודה ועל הנשאר שכנגדו נשבע ונוטל. ותמה עליו, איך יחשד על פי עצמו. ורב שרירא גאון כתב אי דרך תשובה הודה וכו' נפטר מהשאר, ואי שלא על דרך תשובה הודה, נשבע על שאר, שאין נפסל משבועה על פי עצמו, עכ"ל. והנה ודאי לא היה בהעלם דבר מהרי"ף גמרא ערוכה דסנהדרין (ט ב) פלוני רבעני לרצוני פלגינן דבורו, שאין אדם משים עצמו רשע. ופירש הב"ח דכוונת הרי"ף באמרו שכנגדו נשבע ונוטל, היינו אם ירצה שכנגדו יכול לומר הודאת בעל דין כמאה עדים, אתה הודית בעצמך שאתה חשוד, ואני אשבע ואטול, והוא דעת רמ"ה שהביא הטור לקמן סימן צ"ב (סעיף ח) בלי חולק. ונראה דכך היה דעת בעל התרומות בהרי"ף, דבשער עשירי חלק א' דין ג' הביא דברי הרי"ף וכתב עליו ז"ל, ויש לעיין למה קראו הרב חשוד, דהא ליכא עדים כנגדו שיכחישוהו, דאי משום חד סהדא לא הווי חשוד וכו'. ותמוה על דבריו, חד סהדא מה בעי, הכי הווי ליה למימר כמו שכתב הטור, דאין נעשה חשוד על פי עצמו, ועיין בגידולי תרומה מה שטרח בזה ליישבו.

ולכן נראה, דסבירא ליה דהך דינא דאין נעשה חשוד על פי עצמו, יש לומר הטעם משום דלא מהימן לגבי עצמו ואדם קרוב אצל עצמו, הא אילו ידעינן דהאמת אתו הרי נעשה חשוד, ואף זה בכלל מה שאמרו (קידושין סה ב) לא איברו סהדא אלא לשקרא. ולפי זה אתי שפיר דינו של רמ"ה לקמן בסימן צ"ב דיכול שכנגדו לומר הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, והודית עצמך דחשוד אתה אני אשבע, ומי ימחה בידו, אבל אי אמרינן דזה מכלל גזירת הכתוב דאין אדם נעשה רשע וחשוד כי אם בב' עדים שמוציאין אותו מחזקתו, וכל כמה דליכא עדים אין

יוצא מחזקת כשרות, ואפילו אמת שעבר עבירה, מכל מקום לא נפסל כי אם בשני עדים שראוהו, ואם כן לפי טעם זה מה מהני הודאתו, אף דהאמת אתו, מכל מקום לא נעשה חשוד ואין שכנגדו נשבע ונוטל.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כו עמוד ב

הנהו קבוראי דקבור נפשא ביום טוב ראשון של עצרת, שמתניהו רב פפא, ופסלינהו לעדות. ואכשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע. אמר ליה רב פפא: והא רשעים נינהו? - סברי מצוה קא עבדי. - והא קא משמתינא להו! - סברי: כפרה קא עבדי לן רבנן.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן לה

איסור עישון סמים בע"ה. ב' דר"ח אייר תשל"ג. מע"כ מוה"ר ירוחם פראם שליט"א.

הנה בדבר אשר התחילו איזה בחורים מהישיבה לעשן חשיש (מעראוואנא), פשוט שהוא דבר אסור מכמה עיקרי דינים שבתורה חדא שהוא מקלקל ומכלה את הגוף, ואף אם נמצאו אנשים בריאים שלא מזיק להם כל כך אבל מקלקל הוא את הדעת ואינם יכולים להבין דבר לאשורו שזה עוד יותר חמור שלבד שמונע עצמו מלמוד התורה כראוי הוא מניעה גם מתפלה וממצות התורה שעשייה בלא דעת הראוי הוא כלא קיימם. ועוד שהוא גורם תאוה גדולה אשר הוא יותר מתאות אכילה וכדומה הצריכים להאדם לחיותו ויש שלא יוכלו לצמצם ולהעביר תאותם, והוא איסור החמור שנאמר בבן סורר ומורה על תאוה היותר גדולה שיש לו לאכילה אף שהוא לאכילת כשרות, וכ"ש שאסור להביא עצמו לתאוה גדולה עוד יותר ולדבר שליכא שום צורך להאדם בזה שהוא אסור, ואף שלמלקות נימא שאין עונשין מן הדין מ"מ לאיסורא ודאי עובר על לאו זה ואיכא גם הטעם דאיכא בבן סורר ומורה שסופו שילסטם את הבריות כדאיתא בסנהדרין בפ' בן סורר (ס"ח ע"ב). ועוד שהאב והאם של אלו שמעשנין זה מצטערים מאד אשר עוברין על מצות כבוד אב ואם. ועוד איכא איסור העשה דקדושים תהיו כפירוש הרמב"ן בחומש. וגם הם גורמים לאיסורים הרבה אחרים לבד זה, סוף דבר הוא פשוט וברור שהוא מאיסורים חמורים וצריך להשתדל בכל היכולת להעביר טומאה זו מכל בני ישראל ובפרט מאלו שלומדין בישיבות. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנה סעיף ב

ויש מי שנוהג לשכב בליל תשעה באב מוטה על הארץ, ומשים אבן תחת ראשו. הגה: ויש לאדם להצטער בענין משכבו בליל תשעה באב, שאם רגיל לשכב בב' כרים לא ישכב כי אם באחד (תוספות סוף תענית); ויש בני אדם משימים אבן תחת מראשותיהם, זכר למה שנאמר: ויקח מאבני המקום (בראשית כח, יא) שראה החורבן (מרדכי דמועד קטן). מיהו עוברות שאינן יכולין להצטער, אינן חייבות בכל אלה (תוספות). וימעט אדם מכבודו ומהנאתו בת"ב בכל מה שאפשר. ובמשנה ברורה שם ס"ק ח מכבודו ומהנאתו - אסור לעשן טיטון (שקורין רייכערין) אפילו בד' צומות וכ"ש בט"ב [כנה"ג] והחמיר מאד עד שכתב שמי שמעשן בט"ב היה ראוי לנדותו ויש

מאחרונים שמקילין וע"כ מי שדחוק לו שמורגל בו ביותר יש להקל אחר חצות בצנעא בתוך ביתו וכ"כ בשע"ת
בסימן תקנ"ט סק"ג.

רמ"א יו"ד סי' קח סעיף א

י"א דאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח, ריחא מלתא ואוסר אפילו בדיעבד.

שולחן ערוך יו"ד סימן קח סעיף ה

מותר לשאוף בפיו ריח יין נסך דרך נקב שבחבית, לידע אם הוא טוב.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד ב

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: מאי דכתיב: לא תאכלו על הדם, - לא תאכלו קודם
שתתפללו על דמכם. (איכא דאמרי,) אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר
בן יעקב: כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל - עליו הכתוב אומר: ואותי השלכת אחרי גויך, אל תקרי גויך אלא
גאיך. אמר הקדוש ברוך הוא: לאחר שנתגאה זה - קבל עליו מלכות שמים.

שולחן ערוך חושן משפט סימן לד סעיף ב

איזהו רשע כל שעבר עבירה שחייבים עליה מלקות ואצ"ל אם חייבים עליה מיתת ב"ד, ל"ש אם עבר לתיאבון,
ל"ש אם עבר להכעיס.

Selected emails from our listeners

Can you give a shiur about the Issur of smoking and whether it's only Assur consistently or even one cigarette is Assur. Thank You

Noam Kranz

Hi R' Dovid,

I just wanted to say thank you for your show and all the work that goes into it. I don't miss an episode. But one thing that really inspires me about the show is you.

There are a lot of big Rabbanim to look up to and learn from., However, with full respect to them, they are not dealing with the challenges of the avg person. To balance learning, working and family. They dont know the challenge of working with goyim all week and also trying to have sheeifus in learning.

So that is what inspires me personally to watch someone like you who learns and has that focus and is also so balanced is very impressive and inspiring.

Guten Moed,

Shlomo Trachtenberg

Thumbs up on more great shows! Although we've never met, I feel like I know you so well because I spend so much time listening to you. My wife jokes that you're my best friend:)

If you are interested in getting involved in the Tahor app again, two more Rabbanim have joined. Maybe they would agree to discuss it on the show. They are more to the right, associated with Rabbi Zweig, which leads me to believe that rabbi see If himself may have a favorable position on this.

Also, you have talked about so many parts of the issue of abuse in the community. What about doing a Halachik discussion of the issues of Mesirah etc that we have touched upon less.

On a different note, I want to tell you how much I enjoy the Divrei Torah in the beginning of the program. Would you consider working them over and making a collection of them, ordered by Parsha? Maybe they could go together with next Headlines Sefer. It reminds me of that Maharasha who essentially says if you

don't read my Chidushei Aggados, don't even bother reading my chidushei halachos. Food for thought! Have a great Yom tov

Gavriel Wittlin

Selected audio from our listeners

A comment on the show *click here*

Smoking- How come we are not health conscious in other aspects *click here*

Smoking- Healthy eating *click here*

Smoking- Dayan Fisher *click here*

Smoking- Is one cigarette Assur *click here*